

Klassiska noveller Nr 23

S. A. Duse:

Mot döden

Klassiska noveller 23.

S. A. Duse – Mot döden.

Berättelse.

Återutgivning av text från 1925

av S. A. Duse

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-528-3

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

De båda vännerna Tore och Melker är mitt ute i den snöiga vildmarken och passerar en glaciär.

Då brister en isbrygga. Tore skadar sig och en släde försvinner ner i djupet.

Det visar sig att all deras proviant fanns på just den släden och nu är frågan hur de ska klara sig till civilisationen.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar.

I vår serie "Klassiska noveller" kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933).

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetshändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carring.

Den här texten publicerades ursprungligen i "Vy och revy Göteborgs morgonposts veckobilaga" i december år 1925 med titeln "Mot döden. Berättelse".

S. A. Duse: Mot döden

Den här texten publicerades ursprungligen i "Vy och revy Göteborgs morgonposts veckobilaga" i december år 1925 med titeln "Mot döden. Berättelse". Författare till texten är S. A. Duse (1873–1933).

De hade fem dagsmarscher kvar, då olyckan inträffade. Var och en förde sin egen hundsläde fram över det ishöljda landskapet ned mot befolkade trakter. Deras fångst hade varit rik. Dyrbara skinn av pälsäl och andra djur förde de med sig, och ytterligare en laddning hade de dolt på ett säkert ställe. De skulle sedan med en andra slädfärd avhämta den.

En ganska bred glaciär måste de passera, men där lurade försåtet. Våldiga klyftor dolde sig under tunna isbryggor, knappt märkbara genom en svag sänkning i istäcket. Under tyngden av Tores hårt lastade släde brast en isbrygga. Hundarna störtade ned, och då mannen sökte hålla dem uppe, blev han omkullslagen. Som av ett under undgick han att själv störta ned i den djupa isklyftan, där döden varit oundviklig, men han slog huvudet mot glaciären, och en hjärnskakning blev följden.

Melker skyndade genast till kamratens hjälp, men kunde ingen-

ting uträtta. Han böjde sig försiktigt fram över glaciärklyftans brant och såg ned i dess djup. De blåskimrande glaciärväggarna övergingo längre ned till en mörkgrön skiftning för att sluta i ogenomträngligt svart. Där nerifrån förnam han ett svagt klagande tjut. Det var någon av de stackars hundarna, som icke genast blivit ihjälslagen utan nu sökte arbeta sig upp ur sin mörka, kalla grav och med sitt tjut förgäves kallade på mänsklig hjälp.

— Stackars kräk, mumlade han. Det blir en plågsam död.

Därpå vände han sig till den avsvimmade kamraten, bredde ut en filt på isen och lade honom på den. Några droppar konjak kom mannen att kvickna till, men han var oredig, talade förvirrat och osammanhängande, och det var tydligt, att han tills vidare inte kunde vara till någon nytta.

Snöstormen började tilltaga och det var icke utan svårighet som Melker ensam fick upp tältet. Om en stund hade han dock flyttat kamraten dit in, de kvarvarande hundarna voro tjudrade utanför, och på det brinnande fotogenköket där inne stod en liten kastrull med vatten.

En tår varmt te skall göra honom gott, tänkte Melker.

Den sjuke började röra på sig. Hans tal, avbrutet av korta stönanen, var fortfarande osammanhängande och virrigt. Hans tankar voro än långt borta, än rörde de sig om kamraten och den olycka, som nyss inträffat.

Melker lade en snökompres på hans huvud, tvingade litet te över hans läppar, och om en stund slog Tore upp sina ögon.

— Vad har hänt? viskade han.

I få ord berättade Melker om olyckan och förlusten av släden och hundarna.

— Men vi få väl reda oss ändå, slutade han. Vi ha bara fem dagsmarscher kvar, och — — —

Den sjuke reste sig häftigt upp, varvid ett stönande undslapp honom.

— Fem dagsmarscher! Och — och — provianten?

— Å, provianten ha vi ju lika fördelad. Det är bara din, som gått förlorad. Min räcker för fjorton dagar.

Kallsvetten trängde fram på den andres panna. — Nej, nej, viskade han hest. Jag lastade ju om provianten i går, därför att din släde var för tung. Det är inte mycket du har kvar.

Det gick ett ögonblick runt i Melkers huvud. Var detta möjligt? Nej, Tore hade ju inte sagt ett ord om det förut. Säkert yrade han bara. Men man måste ha visshet.

Melker skyndade ut till släden. Den arktiska snöstormen svepte allt skarpare kring det lilla tältet. Eskimåhundarna hade grävt ned sig i snön och sovo redan. Själva släden höll på att bli översnöad. Med darrande händer undersökte Melker lasten. Ingenstädes kunde han finna provianten. Allt han hade kvar av föda låg i hans ryggsäck. Det var några få konservdosor, några skorpor och hårda rågakakor. Med yttersta sparsamhet — halv ranson — skulle detta möjligen räcka för en man under de återstående fem dagarna.

När han åter kom in i tältet hade hans ansikte ett dystert uttryck. Tore såg ängsligt frågande på honom.

— Hur kunde du? Och utan att jag visste det? frågade Melker.

— Det var för att hjälpa dig, svarade den andre. Jag är ju starkare än du, och i går klagade du över, att du var så trött.

Melkers ansikte förändrade uttryck. En tår glänste i hans öga, då han räckte kamraten handen.

— Du ville hjälpa mig, sade han, du ville — — —

Längre kom han inte.

— Har du ingenting kvar? frågade Tore.

— Jo, något. Möjligen kan en av oss livnära sig på det. — — —

Men det blir att svälta för oss båda, om vi inte kunna forcera marschen. Man tål ju stora ansträngningar när det gäller livet.

Tore nickade.

— Ja, när man är frisk och stark, sade han.

Det låg en skärande bitterhet i hans ord, som kom Melker att forskande se på honom.

— Hur är det med dig nu? frågade han.

— Å, jo. Jag känner mig litet tung i huvudet. Jag tror nog inte att jag — förmår gå längre — i dag. Han sjönk utmattad tillbaka.

— Nej. Det är ju för resten redan sent. I natt kaunna vi vila, men i morgon måste du vara beredd att göra en dubbel dagsmarsch. Stormen tycks vilja sakta av. Kanske ändå allt till slut går väl.

— Tack, sade Tore sakta. Tack, för att du inte förebrår mig. Jag skall göra mitt bästa för att reparera den olycka jag ställt till.

Tidigt följande morgon vaknade Melker. Det var lugnt och klart väder. En härlig dag för att kunna slå ett rekord i hastighet och uthållighet. Han kände sig uppfylld av kraft och mod. Så länge hoppet fanns, var det ingen fara. Om bara Tore nu var riktigt arbetsduglig.

Han vände sig om för att väcka kamraten. Sovsäcken var tom. Men ovanpå den låg ett vitt papper.

Här hade vännen med ojämn darrande stil skrivit följande:

”Jag är ensam orsaken till denna olycka. Jag trodde jag gjorde väl, men det blev motsatsen. I natt, medan du sover, har jag märkt, att jag inte är fullt brukbar i mitt högra ben. Jag har svårt att röra det och

skulle aldrig kunna följa dig på en så frestande färd. Det skulle betyda döden för oss båda, om du skulle släpa på mig. Därför går jag nu ut i natten och snöstormen. Kölden är barmhärtig, och för att det skall gå fort tar jag av mig kläderna. Vänta inte på mig, sök mig inte, utan fortsätt din väg till människorna och livet. Men tänk någon gång på din gamle vän Tore.”

Melker satt som förstenad. Han var så uppfylld av sorg över den tragedi, som här utspelats, att han inte kom sig för med någonting.

Då hörde han plötsligt röster utanför tältet. Röster av främmande män, som talade sinsemellan.

— Jag undrar om här inne finns någon vid liv, sade en. Den andre var så stelfrusen så det förslog. En så'n galning att ge sig ut i denna köld alldeles naken.

Melker gick hastigt ut. Två främmande män stodo där med fullastade hundslädar. De voro tydligen på väg norrut.

— Hallå där! sade den ene. Har en olycka hänt?

— Ja, vår proviant är i det närmaste slut. Den försvann i går kväll med hundar och allt i klyftan där borta.

— Och mannen, den döde vi nyss passerade?

— Han har i sin förtvivlan tagit sitt liv i natt, medan jag sov. Han visste att jag skulle ha hindrat honom.

— Stackars sate! Han kunde ha väntat litet. Behöver ni mat, kan vi alltid avstå några dagars proviant. Vi ha mer än vi behöver.

Med blicken sökte Melker på den jämna glaciärytan efter sin döde kamrat. Där — där borta låg han, dold av snön, som brett sin mjuka, vita liksvepning övar hans nakna kropp.

Om han bara väntat — — —

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksammad målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

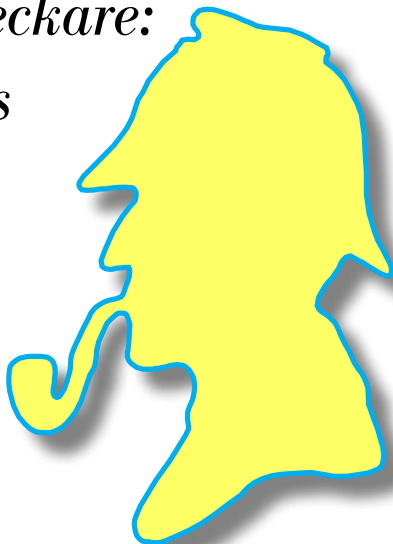

Samuel August Duse.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se